

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. „ „ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „ „ România și străinătate pe an . 14 franci „ „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 tl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiiei diecesane în Caransebeș.</p>
---	---	--

Din incidentul Sinodului eparchial am aflat cu cale, ca numărul de față se apară cu o zioă mai târziu.

Cuvântarea

Prea Sântitului Domn Episcop diecesan rostită la deschiderea sinodului.

Prea stimaților Domni deputați!

Apostolul Pavel zice: „Și tot ce faceți, cu cuvântul ori cu lucrul, întru numele lui Isus Christos se faceți, mulțămind lui Dumnezeu și Tatăl printrânsul“.

Acestei sânte învățături urmând și noi, domnilor, să mulțămim mai întâiu lui Dumnezeu și aici, pentru că din nemărginita sa îndurare, ne-a învrednicit a ne aduna eară la sinodul nostru diecesan, spre a pertracta obiectele normate în legile noastre organice, și spre a ne consulta asupra lipselor, trebuințelor și necasurilor noastre bisericesci, scolare și economice, care mai ales în aceste zile grele, cresc și se sporesc din ce în ce tot mai mult.

Tot credeam, domnilor deputați, că doară doară vremile se vor schimba mai spre bine, și astfel ne vor permite a ne mișca liber și independent în toate direcțiunile vieții noastre bisericesci, aducând roduri bune și folositoare pentru toți, cum le dorește inima fiecărui credincios binesimțitoriu și binevoitoriu al bisericii noastre. Dar durere; vremile vedem că nu se fac mai bune, ci din contră, pare că merg pas de pas tot mai spre rău. Și nu la noi se află cauzele, care produc răul, piedecile, care se pun sincerilor și dreptelor noastre năsuințe, ci afară de noi, cu totul independente de voința și dorințele noastre de a se delătura. Și cât de greu îi cade omului, când și cele mai salutare năsuințe ale sale, le vede împedecate de multe ori chiar de aceia, cari mai vârtos ar fi chemați ale sprijini în interesul cel adevărat al binelui de obște.

Nu se poate tăgădui, domnilor, că de un timp

încoaci mereu se ivesc nescă porniri neobicinuite și nejustificabile, care continuu țin lumea în mișcare și umplu inimile de cele mai serioase îngrijiri. A nesocoti aceste porniri, și a nu ținea cont de aceste mișcări generale, ar însemna a avea ochi și a nu vedé, a avea urechi și a nu auzi, a avea minte și a nu pricepe cele ce se petrec jur impregiurul nostru, mai ales când acelea se ved a fi îndreptate și în contra bisericii noastre și autonomiei ei, câștigate cu multe osteneți și sacrificii.

O astfel de pornire dureroasă și de tot asu- pritoare pentru noi, este și proiectul de lege al regimului pentru îmbunătățirea salariilor învățăto- resci, care proiect, cum se scie, în anul trecut a for- mat obiect de pertractare aici în sinodul nostru die- cesan, aducându-se concludul, ca în contra lui să se aștearnă o reprezentațiune la dieta țerei pentru re- ieptare. Aceasta reprezentațiune încă de mult s'a făcut și înaintat în numele sinodului la casa able- gaților, dar fără folos, căci aceia, cum se audé, nu s'a aflat vrednică a se lua în considerațiune din partea comisiunei dietale respective. Mâne, poimâne, domnilor, proiectul din cestiune se va pertracta în plenul dietii, și fiind el, cum se zice, deja întreg primit în comisiune, primit va fi de sigur și în plen, și astfel devenind lege, fără îndoială ne va nimici autonomia noastră școlară, pentru care atât am luptat și asudat.

Dar încă și alte pericole ne amenință, domnilor deputați, poate și mai dureroase în consecuențele lor, fiindcă privesc credințele, datinile și obiceiurile noastre strămoșesci. Acestea deocamdată nu ne sânt cunoscute în detal, dar se afirmă cu toată poziti- vitatea în princip, apoi se scie că principiul este izvorul detailurilor.

Făță cu aceste împrejurări grele, și pline de îngrijiri fondate pentru viitorul nostru, nu ne re- mâne domnilor deputați, decât ca încordându-ne de nou puterile, să stăruim cu totadênsul, și să nu încetăm nici odată, a ne apêra drepturile erezite

dela părinții noștri cu toate mijloacele legale, care ne vor sta la dispozițiune, bine știind, că drepturile apărute nici odată nu se pot perde. Ele se pot împedeca pe un timp, mai lung ori mai scurt, după împrejurări, dar schimbându-se acestea, și încetând pedecile, ele eară ies la iveală în deplina lor valoare. Dovadă despre aceasta venerabila noastră Metropolie, dovadă venerabila noastră Episcopie a Caransebeșului, amendoauă restaurate. Cine mai credea că aceste doauă vor mai învia vre-odată? Au nu toată lumea le socotea a fi moarte și îngropate pentru toți vecii? Dar furtunile trecură, timpurile se schimbară, și astăzi, eată-le! amendoauă vii și pline de viață, pe lângă toate cursele, care li s'au pus, pe lângă toate pedecile și greutățile, pe care în deobște biserica noastră le poartă. Și oare pentru ce aceasta? Pentru că drepturile dzeesci, înăscute omului, nu încetă, nu pier nici odată. Ele sunt vecinice, ca și Acela, care ni le-a dat!

De altă parte, de sine se înțelege, domnilor deputați, că tot cu asemenea puteri ne vom năsuși a ne împlini datorințele noastre, față cu afacerile diecesane, pe toate terenele și cu deosebire pe cel scolar. Pe acest din urmă teren vom avea de îngrijit, ca școalele noastre confesionale și salariile învățătorilor să se aducă la o stare cât se poate mai satisfăcătoare recerințelor legii, scutindule astfel după putință de ajutoare și ingerințe streine. Poporul nostru e bun și darnic domnilor, trebuie numai capacitat și luminat de ajuns, ca să-și cunoască interesele sale de viață, și atunci pe lângă toate greutățile, ce îl apasă, el nu se va retrage nici dela sarcinile, ce se vor cere spre scopul indicat.

În sfârșit, relativ la activitatea Consistoriului nostru diecesan din anul trecut, vă veți putea, domnilor deputați, câștiga convingere din rapoartele oficiale respective.

Aceste fiind vederile mele, domnilor deputați, salutându-vă de bunăvenire, și implorând darul și binecuvântarea cerească asupra lucrărilor noastre sinodale, declar sesiunea a III-ea a periodului al VIII-lea al sinodului nostru eparchial de deschisă.

Istoria bisericii gr. or. române din Transilvania și Ungaria dela „unire“ până la anul 1810.

(Urmare).

Să ne întorcem însă la istoria bisericii române. Ferbarea, produsă în popor prin fapta lui Atanasie, nu încetase încă, Românii nu erau încă deciziși pentru unire, căci aflăm în anul 1711 lucruri, cari ne arată destul de învederat, că unirea nu era încă încheată și mulți abia acum se treziră din

somn și observară perderea cea mare, răul produs în corpul națiunii prin unire. Anume în toamna anului 1711 cer mai mulți protopopi convocarea unui sinod. Sinodul convocat de Atanasie a fost foarte sgomotos, căci protopopii pretinseră și subscriseră respingerea unirei și îl constrâneră și pe Atanasie să o subscrie.¹⁾

Abia după sinod protestează Atanasie contra concluzelor, în care protest se subscrie „*Archiepiscopus Atanasius*“.²⁾ Nu mult după acesta a murit episcopul Atanasie în 19 Aug. 1713³⁾. După moartea lui Atanasie se întruni sobor mare în Belgrad⁴⁾ și deciseră recomandarea a doi candidați pentru scaunul episcopesc: unul era un Neamț, fostul secretariu al lui Atanasie; ear al doi-lea Ioan Pataki, carele a fost denumit episcop în 1716.⁵⁾ Ioan Pataki, care a fost Român din comitatul Solnocului, dar crescut de iesuiți în Cluj, Viena și Roma, a devenit preot catolic. Abia după ce ajunsese episcop a trecut — cu permisiunea papei — dela religiunea romano-catolică la cea greco-catolică, și a fost hirotonit de episcop în Croația.

Crescut de iesuiți era mare contrariu al ortodoxilor și istoricii ne și amintesc despre faptele sale mai ales față cu Românii ortodoxi, cari au avut să sufere foarte mult din partea acestui episcop.

Un adevărat rebel a fost început de episcopul Pataki contra celor ortodoxi. El călătoria din sat în sat asistat de soldați și predica dogmele bisericii catolice; ținea dispuțațiuni cu preoții, cari nu înțelegeau lucrurile aceste; poporul trebuia să-l asculte, căci altcum era pedepsit cu închisoare și pus sub anatema; mijloacele cele mai aspre erau întrebuințate pentru propagarea unirei; preoții erau constrinși a-și trimite copiii la școalele catolice. Toate bisericile celor ortodoxi erau ocupate cu putere militară, astfel s'a întâmplat și cu biserica Făgărașului cea mai mare biserică la Românii din Transilvania edificată pe spesele principelui Constantin Bracovanu, ear preotul ortodox, care s'a opus acestor fapte brutale și apera caracterul bisericii, a fost aruncat în temniță. Românii și Grecii, cari nici decum nu au voit să se declare pentru unire, li-a interzis ținerea cultului.⁶⁾ Pataki hirotonese din nou preoții

¹⁾ Documentul acesta se află în colecțiunea lui Nilles.

²⁾ Nu scim cu ce drept se subscrie „*Archiepiscopus*“, căci el era numai episcop.

³⁾ Barițiu op. cit. pag. 227. La Hurmuzachi op. cit. pag. 89 se află anul 1714.

⁴⁾ Șincai op. cit. III. pag. 252.

⁵⁾ Hurmuzachi op. cit. p. 90.

⁶⁾ P. Bod, op. cit. pag. 278—276.

poporului ortodox, hirotoniți de Circa și alți episcopi în Muntenia și Moldova.¹⁾ Pe lângă toate aceste partea cea mai mare dintre Români a rămas constantă în credința sa și nu i-au putut abate dela aceasta nici prin predici, nici pedepse în bani sau închisoare și căpătără mai târziu dela comandantul generalul Lothar de Königseg libertate a-și ținea cultul divin într-o casă privată, dar — precum ne spune P. Bod²⁾ — și acest drept fu cassat prin mandat împărătesc în anul 1746, ear popa ortodox Constantin aruncat în temniță și ținut acolo până a primit unirea.

Între astfel de împrejurări nu ne putem mira, dacă aflăm mai multe rescoale la Românii din Transilvania, un fapt care provine foarte rar în viața Românilor. Văzându-se ei asupriți pe terenul politic în modul cel mai aspru și despoiați de toate drepturile, ear pe terenul religios înghimpați din toate părțile și siliți prin toate mijloacele de a-și părăsi ultimul scut — credința strămoșască — cearcă să se apere singuri prin puterea brațului. Astfel îi aflăm pe Români resculați în anul 1720 în comitatul Hunedoarei. Ei erau adunați la Dobra și au înaintat până la Deva, unde au ocupat citadela, dar fură respinși de miliția împărătească.³⁾

Tot astfel de înverșunată a fost și rescoala Românilor din ținutul Abrudului la anul 1727 suprimată tot cu putere militară.⁴⁾

După moartea episcopului Ioan Pataki (1727)⁵⁾ fu încredințată conducerea episcopiei unite din Făgăraș prin mandatul împărătesc din 14 August 1728 rectorului iesuiților din Cluj Adam Fitter, ceea ce s'a întâmplat și cu altă ocaziune, căci se zice în diplomă: „dirigat eo modo, quo antea ejusdem societatis Iesu Patribus, vacante Sede illa Episcopali, diregebatur“.⁶⁾

Abia numit director al clerului unit, rectorul iesuiților din Cluj se și grăbi a lua măsuri aspre față de biserica orientală și concheamă în 15 Noemvrie 1728 un sinod la Cluj⁷⁾. Sinodul a durat 4 zile, s'au ținut 7 ședinte și a adus 21 concluse,

¹⁾ P. Maior op. cit. pag. 91.

²⁾ Op. cit. pag. 276.

³⁾ Hurmuzachi op. II pag. 88.

⁴⁾ Barițiu op. cit. pag. 278.

⁵⁾ Barițiu op. cit. pag. 331.

⁶⁾ Vezi diploma imp. la P. Bod op. cit. pag. 276—278.

⁷⁾ Șaguna op. cit. pag. 178. Aici aflăm datul de 5 Noemvrie sinodul s'a ținut însă la 15 Noemvrie precum vedem din documentul original publicat la P. Maior op. cit. pag. 93—97 și la Moldovan „Actele sinodale“ II Blasiu 1872 pag. 101—107

dintre cari estragem conclusele luate cu privire la biserica ortodoxă:

1. Popa Mailat din Sona în scaunul Cohalmului, despre carele se zicea, că face turburări asupra unirei, a fost chemat de rectorul iesuiților prin vicariul Petru de Dălyia înaintea sinodului spre a se rectifica; neînfașându-se popa Mailat sinodul se află îndemnat a ruga pe acelaș rector ca să mijlocească pedepsirea numitului popă la dirigătorie mirenească.

2. În privința esceselor, ce se făceau din partea preoților șismatici prin părăsirea unirei și prin răpirea bisericilor unite, se decise, că Nicolae archidiaconul din Benia și Ladislau Hatasiu paroch în Făgăraș sau în locul acestuia altul, pe carele îl va rândui d-l rector, să facă cercetare cu doi canceliști pe lângă mandatul guvernului și al generalului comandante, ca pe ei să nu-i smintească nimeni în lucrarea lor.

3. Că toți archidiaconii (?) să țină sinoade districtuale, să concheme pe preoți și pe toți aceia, cari au părăsit unirea, numai decât să-i arete d-lui rector.

4. Că călugării pretutindenea să se oprească dela serviciul s. taine, încă și dela ceturea cazaniei pentru că multe mișelii și turburări fac în popor și regimul țării să se roage, ca să alunge pe călugări din țară.

5. Ca nimeni dintre uniți să nu trimită copii sei la școale șismatice și eretice, și preotul sau archidiaconul să se pedepsască cu 24 fl., ear mireanul cu 12 fl., de nu se va supune acestui mandat.

Decisiunile acestui sinod luate față de biserica orientală ne arată destul de învederat, că unirea nu prinsese încă rădăcini în popor, ci iesuiții căntau în tot modul și prin toate mijloacele să înădușe orice mișcare contra unirei.

E lucru curios ca un preot ortodox, carele își apăsă religiunea sa să se fie citat naintea unui sinod, căruia nu aparținea de fel, spre a se rectifica pentru faptele sale și sinodul să decidă, că preotul ortodox să se urmărit prin organele administrative. Ne putem închipui cum s'ar fi purtat sinodul față de popa ortodox, dacă s'ar fi înfașoșat; de bună seama l-ar fi constrâns să treacă la unire și dacă s'ar fi opus ar fi fost aruncat în temniță, cum sa întâmplat pe timpul episcopului Pataki. Din decisiunile acestui sinod vedem cum se amestecau

catolicii cu puterea în afacerile bisericeii ortodoxe, ei nici nu mai voesc să scie de vre-o religie orientală în Transilvania și îi consideră pe toți Români de uniți. Preoții și călugării, cari li mai făceau opoziție și întăreau poporul în credința strămoșască, erau persecutați și aruncați în temniță — precum vedem din toate dispozițiile guvernului din timpul acela.

Din punctul 18 al sinodului, adus de noi sub punct 5, vedem, că Români au avut pe timpul acela școli și încă putem presupune, că școlile au fost în număr destul de mare, căci altcum ar fi neexplicabil ca un sinod gr. cat. condus de rectorul iesuiților să iee decisiuni atât de aspre față de școalele ortodoxilor. S'ar putea crede, că aci e vorba de școalele protestanților, căci și episcopul Pataki opuse preoților de a-și trimite copiii în școalele protestanților, dar în acest punct se face doosebire între școalele protestanților și ale ortodoxilor, căci se zice: „ad scholas *schismaticorum et haereticorum*“ adică șismaticii și ereticii.¹⁾

Existența școalelor neunite ne arată destul de învederat cât de tendențioase și neadeverate sunt aserțiunile aceloră, cari zic că aproape toți Români s'ar fi unit încă pe timpul lui Atanasie. Românilor ortodoxi li se impune prin un decret din 28 Noembrie 1732 ținerea sărbătorilor catolice.²⁾

Văzând împăratul Carol VI și guvernul, că prin edicte aspre nu-i pot câștiga pe toți Români pentru unire încearcă pe altă cale, care părea a atrage pe mai mulți la unire. Împăratul dă adică uniților privilegii, formează fonduri pentru episcopia Făgărașului — recunoscută la anul 1721 —, și pentru școalele uniților, crează o mănăstire și o înzestrează cu fonduri mari. Dar și de astădată s'a înșelat guvernul, căci majoritatea Românilor a rămas rece față cu marimozitatea guvernului și mai bine trăiau fără episcop, în sărăcie și în sclăvie, decât să-și părăsească religieuna ortodoxă, ba îi înflăcăra pe Români întratât pentru religieuna lor, că singur Carol VI se văzu constrins a da Românilor ortodoxi dreptul să între în relațiuni cu episcopi ortodoxi, mai ales cu mitropolitul din Carloviț, și cu episcopi supuși acestuia.³⁾ Se vede, că această

¹⁾ „Suffragio universorum serio conclusum, ne deinceps ullus ex unitis, ad scholas *schismaticorum et haereticorum* filios suos mittere praesumat, si quid proinde attentare deinceps fuerint deprehensi Archidiaconi et Popae multitentur 24 florenorum pensione, saeculares vero duodecim“. P. Maior op. cit. pag. 96.

²⁾ Baritiu op. cit. I. pag. 293.

³⁾ Hurmuzachi op. cit. II pag. 89.

mică libertate primită de ortodoxi dela împăratul nu li convenia iesuiților și uniților, căci ei pretind dela dieta din Sibiu, ținută la 1736 între altele și aceea, ca toți preoții de rital grec din Transilvania să stee sub jurisdicțiunea episcopului unit, ear nu a celor esteri și neuniți; apoi un alt punct: ca brachiul contra neuniților să se dee uniților.⁴⁾

După cum vom vedea din întâmplările urmate sub domnia împărătesei Maria Terezia dorința aceasta a uniților a fost împlinită și Români ortodoxi au fost persecutați din toate părțile.

Nici cu unirea nu a stat bine, căci scopul iesuiților nu era numai de a uni pe Români cu biserica Romei, ci urmăreau încă și scopuri politice adică să nimicească cu încetul nu numai religieuna Românilor ci chiar și pe poporul român. De aceea s'a opus episcopul rom.-catolic de Alba Julia Mártonfi cu atâta vehemență confirmării episcopiei unite din Transilvania¹⁾ și pretindea, că episcopul unit să nu fie decât vicar al episcopului catolic și numai după cațiva ani a fost episcopia unită confirmată de scaunul papal. Și din partea teologului, ordinar lângă episcopul unit, au avut să sufere mult episcopi uniți, căci îi vedem pe episcopi în continuă luptă cu teologul.

Petru Ionescu.

(Va urma).

Schițe din Istoria literaturii române.

Text făcut de prof. E. Hodoș pentru tinerimea Institutului pedagogic și teologic din Caransebeș.

(Continuare)

Alecsandri, înadevăr, a și compus o mulțime de piese teatrale, peste cincizeci. Scopul lor ieste de o parte a arăta obiceiurile și oamenii societății de pela anii 40, și din acest punct de vedere au deosebită importanță pentru istoria culturii noastre, căci cetindu-i piesele, autorul ne face să cunoaștem și să înțelegem mai bine societatea din Moldova și Muntenia de pela mijlocul secolului al 19-lea, cu obiceiurile iei bune și rele; de altă parte scopul lor ieste a biciui greșelile și ridicolele acelei societăți. Poetul ș-a luat tipurile pieselor sale din toate

¹⁾ P. Bod op. cit. pag. 298 punct 2: „*Graeci ritus sacerdotes in Transilvania degentes universi a Nostro et non ab Episcopo extero et non unito dependeant, Iurisdictionique Episcopatus nostri se se subducere non permitantur*“; ear punct 11 pag. 301 sună: „*Nullus secularium in causis et iurisdictione episcopali se nimisceat, brachium contra non unitos se intrudentes nobis datur*“.

²⁾ P. Maior op. cit. pag. 89—91, Baritiu op. cit. pag. 316—331.

clasele societății române, începând dela țărătime până la boerimea înaltă. Și puse odată pe scenă, iele făceau o adâncă impresiune, cu atât mai adâncă cu cât figurile comice ierau reprezentate de unicul și adevăratul artist de pe atunci, Matei Millo, care cu talentul său a făcut ca piesele din tinerețe ale lui Alecsandri să fie cu entuziasm primite într'un lung șir de ani pretutindinea unde s'au reprezentat.

Astfel, prin lucrarea lui Alecsandri în prima linie, s'a pus temelul unui teatru național.

Piesele lui Alecsandri scrise între 1844 și 1874 se cuprind în patru volume (tipărite în 1875). În afară de acestea la 1879 a scris pe *Despot Vodă* apoi în 1884 *Fântâna Blanduziei*, însfârșit în anul următor pe *Ovidiu*.

Vol. I. conține 19 piese sub titlul: Canțonete comice, Scenete și Operete. Cea mai mare parte sunt monologuri comice, bunăoară:

Șoldan Viteazul, un soldat spune, cum a fost luat la oaste și ce trai duce ca soldat, cum face muștru și cât de mult îi place muzica militară. Șoldan totdeauna ie gata să apere țara de orice nevoi;

Mama Anghelușa, ieste o doftoroae cu darul de a vindeca toate boalele prin descânțete;

Herșcu, ovreul cu marfa de vinzare, povestește cât de voinicos s'a purtat când cu pățania din codrul Hertii;

Clevetici, ultrademagogul cu *Sandu Napoila*, ultraretrogradul, sunt două figuri opuse. Clevetici ieste un tiner liberal, cu idei exagerate de a reforma toate în țară; Sandu Napoila, dincontră, ie bătrânul boer din cale afară conservator, căruia nu-i plac ideile nouă de egalitate și libertate, jăluindu-se mereu că unde va ajunge țara pe asemea căi?!

Surugiul, purtând costumul său special, istorește întâmplări din viață dela poște, atât vesele, cât și triste;

Ion Păpușarul, om plin de glume, joară păpușele după vechiul obicei și cu glumele sale înveselește poporul; — mai nainte până a nu fi oprit, avea cu sine și un mic teatru, unde își arăta păpușăria;

Cucoana Chirița în voiaj, soseste tocmai dela Paris și povestește impresiunile de călătorie;

Barbu Lăutarul, ieste o figură aproape dispărută ca multe altele. Barbu Lăutarul a cântat fel de fel de cântece pela mesele boerilor și la toate petrecerile și serbătorile; acum își află scăpare abea pela horele țărănilor;

Paraponisitul, un fost amplexat, se plimbă neobosit căutând după vro slujbuliță, ș. c. l.

Volumul II. conține 13 piese sub titlul Vodeviluri dintre care: *Peatra din casă* ne arată niște părinți, cari își socotesc fetele drept pietri în casă; *Chirița în Iași* pleacă dela sate la Iași, fiind carnaval, ca să-și mărite

două fete după oameni cu stare și de neam, dar nu reușește; *Chirița în provincă* ne înfățișează pe Chirița la moșia sa din Bârzoeni, ea dorește să se vadă isprăvniceasă și trimite pe soțul iei Grigore Bârzoii la Iași să cerce a căpăta isprăvnicia ținutului, o slujbă ce o și dobândește, pentruca încurând să o peardă; în *Millo director sau mania posturilor*, directorul teatrului național din București, Millo a plecat ca să-și completeze trupa în provincă, și într'un oraș ieste crezut director dela Ministeriul de interne; imediat mai multe persoane folosesc ocazia să-i ceară oarecare mici favoruri ca dela un bărbat cu influință în ministeriu. Millo se grăbește a le da favoruri și a-i angaja pentru sine, totodată îi supune la un examen făcându-i să cânte, să plângă, să ridă, să leșine... la sfârșitul examenului ieste la lumină, că directorul nu ieste dela Ministeriu, ci dela teatru.

Volumul III. conține 8 piese sub titlul Comedii; mai însemnate sunt: *Iorgu dela Sadagura*, și *Boeri și Ciocoi*. În *Iorgu dela Sadagura* ieste arătat omul, care petrecând câțiva ani la studii în străinătate și sosind acasă, își dispreguește țara. În *Boeri și Ciocoi* (în 5 acte) sunt zugrăviți deoparte ciocoi, oameni lingușitori cu cei mari și obraznici cu cei mici; de altă parte boerii adevărați și vechi, și cu durere pentru patrie. Unul dintre tipurile ciocoești ieste *Hârzobeanu*, ciocoi de starea întâi; în jurul său se închină, așteptând remunerații, o mulțime de oameni mai mititei. Hârzobeanu, care se crede a fi deja boer de frunte, găsește că totul ie stricat în Moldova: în administrație se fură, posturile țării se vind celui ce dă mai mult, poporul ie jăfuit de funcționarii săi, pretutinderea ie nedreptate, într'un cuvânt patria se duce la peire; și anume pentru aceea, pentrucă unii *protipendiști* (boeri mari) sunt lăsați la o parte; încolo iei în ambițiunea lor sunt gata a cere amestecul străinilor în trebile țării. Toate aceste le spune Hârzobeanu căta vreme nu are funcția ce o dorește; îndată ce ie numit ministru, își schimbă părerile, acum strigă din toată inima: să trăească Măria Sa Domnul, căci sub părintească lui ocărnuire țara au ajuns culmea fericirii, administrația ie cinstită, oamenii guvernului sunt cinstiți, dreptatea domnește în toate. Ciocoi mai mici, în jurul lui Hârzobeanu, sunt: *Neamuș*, care are deja neamuri între protipendiști și aspiră la o stare cât mai de frunte între boeri, pentru aceasta ie în stare să facă multe rele și strămbătăți; *Vulpe*, ciocoi inferior lui Neamuș, lacom la averea țărănilui, cu care are mai mult d'a face; *Slugărică*, ciocoeș, între cei mai mititei, ie cât se poate de umilit și lingușitor; *Lipicescu*, ie ciocoiul încă slugă la stăpân, la Hârzobeanu, pe care îl fură pecăt numai poate, ie slugarnic până atunci, până când ș-a adunat o avere considerabilă; *Trufandaki* ieste ciocoiul grecesc, venit sărac lipit de peste Dunăre, dar ie șiret, știe zimbă la toți cei mari, în scurtă vreme ie om cu stare bună și nu mai dorește deocamdată alta, decât să se înrudească cu vre-o familie boerească prin căsătorie. — Alătura acestor tipuri ie pus *Stâlpeanu*, boer de vremea veche, nestricat, boer care nu dă mâna cu ciocoisumul spre a-ș păgubi țara. Iel nu caută ajutor peste hotar, nu vrea să fie Iuda vân-

zătorul, vrednic de blăstemul omenirii. Apoi moș *Arbore*, înfățișază pe țăranul vorbăreț și isteț, omul care își iubește pământul Moldovei mai mult decât pe sine, iel ie talpa țării. Tinerul *Radu*, s'a întors dela Paris, unde a învățat legile, acum lucrează ca să-ș pornească patria pe calea civilizației; Radu reprezintă junimea deșteaptă, patriotică și nerăbdătoare de a vedea țara scăpată de răul trecutului, o junime ce știe să se jertfească pentru binele neamului.

Volumul IV. conține sub titlul *Drame* 3 piese: *Cetatea Neamțului*, *Lipitorile satelor* și *Sgârcitul risipitor*. *Cetatea Neamțului*, ie lucrată după fragmentul istoric al lui C. Negruzzi, v. cuprinsul la pag. 66.; în *Lipitorile satelor* vedem usurarul ovreu și grec, cum sărăcesc pe țăran și-l corump; în *Sgârcitul risipitor* se pune pe scenă un om, care din sgârcit se face risipitor, numai ca averea lui să n' ajungă pe mâinile unui copil de suflet, un copil risipitor și cu puțin respect pentru părintele său.

Despot Vodă ie scris în versuri și împărțit în cinci acte. În actul prim se sfătuiesc boerii Tomșa, Moțoc, Spancioc, Stroici și alții pe cine să pună pe tronul Moldovei după resturnarea lui Lăpușneanu. Întâlnind pe Despot în pădurea, unde vânau, Moțoc îl invită la sine. Dar Lăpușneanu, îngrijat de venirea lui Despot vrea să-l învenineze, ceea ce nu-i succede. Actul al doilea se petrece la Moțoc, care are o fiică, Ana cu numele. Despot, ca să câștige în partea sa pe Moțoc, îi cere fata în căsătorie. Toți boerii consimt, ca să redice la tronul țării pe Despot, numai Tomșa nu. Iel prinde pe Despot și-l aruncă în închisoare; eară Lăpușneanu, ca să-ș bată joc de Despot, trimite în închisoare pe Ciubăr-Vodă, care era cam nebun. Despot îl face pe acesta să creadă, că boerii au voit să-l facă Domn pe iel, pe Despot, cu dea sila dar că nu primește, și numai pentru aceasta l-au închis. Nebunul Ciubăr crede ceea ce aude, și atunci își schimbă hainele cu ale lui Despot: acesta scapă, ear Ciubăr rămâne acolo, așteptând să-l aleagă Domn. În al treilea act Despot cu amicul său Laski din Polonia, unde fugise, se pregătesc să vină cu oaste în Moldova. Într'aceea sosind un sol dela Lăpușneanu, cere dela Laski pe Despot. Carmina, soția lui Laski, îl scapă zicând că Despot ie mort: să deschid ușile din fund și în adevăr se vede întins Despot, încunjurat de preoți. În actul al patrulea Despot ie Domn, dar țara ie nemulțămită, atât poporul, cât și boerimea. Boerii proclamă Domn pe Tomșa și pornesc cu oaste asupra lui Despot. În actul din urmă Despot părăsit de toți prietenii, nu poate rezista și ieste învins de Tomșa, care ajunge pe tron și eartă pe Despot. Ciubăr Vodă, care acum ie sănătos la minte, scoate un cuțit și lovește pe Despot: astfel cade mort ucis de cuțitul lui Ciubăr.

În piesele *Ovidiu* și *Fântâna Blanduziei*, Alecsandri pune pe scenă pe Ovidiu și Horațiu, renumiții poeți romani de pe timpul împăratului August.

4. Volumul de *proză* al lui Alecsandri (ed. 1876, pe 614 pagine) cuprinde povestiri, descrieri, și notițe Literare și biografice. Aproape toate aceste

lucrări au apărut ca articole de ziare în: *Dacia literară* (1840), *Propășirea* (adică *Foaia științifică și literară* dela 1844), *Bucovina* (1849, redactată de A. Hurmuzachi), *România literară* 1855, *Convorbiri literare*.

Găsim în volumul de proză *Istoria unui galbin*, un galbin adică spune unei parasite turcești ce fel de oameni au fost aceia, prin mâna cărora a avut fericirea și nefericirea de a trece, și îi descrie cu toate năravurile lor. Într'un loc povestește în ce stare deplorabilă au trăit țiganii în principate, pecând nu ierau încă desrobiți.

Buchetiera dela Florența ieste o amintire din trecerea lui V. Alecsandri și C. Negri prin Florența, și totodată prima lui scriere în limba românească.

Iașii în 1844 și *Un salon în Iași*, cea dintâi ieste o descriere a Iașilor și a locuitorilor săi, asta din urmă ie un fragment, unde în formă de dialoguri se zugrăvește societatea cultă din Iași de pela 1855.

În *Românii și poezia lor* se descrie partea frumoasă a țăranului nostru, se înșiră unele din obiceiurile lui, se dau exemple de felul graiului țărănesc, și se caracterizează câteva poezii populare, între altele *Miorița* (cum s'a spus la pagina 112 și urm.)

Urmează impresiunile sale din mai multe călătorii, o *primblare la munți*, *băile dela Borsec*, *dela Balta albă* și *Călătoriile în Africa*.

În notițele literare și biografice se vorbește despre câteva greșeli de limbă, sub titlul *Dictionar grotesc*, apoi despre *Aristia*, A. Pann, Nic. Bălcescu, Al. Russo, C. Negruzzi (publicată și ca *Introducere la operele acestuia*) și la sfârșit despre literatul francez Prosper Mérimée.

(Va urma.)

Varietăți.

Serbătorile sântelor Pasci. La serviciul dzeesc din zilele patimilor și în ziua învierii a oficiat Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea*, asistat fiind de Părintele Archimandrit Filaret Musta, și de preoțimea locală și de archidiaconul Dr. Traian Badescu.

Sinodul eparchial, convocat pe Dumineca Tomei, 4 Aprilie c., s'a deschis, în față unui considerabil număr de deputați, prin Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea* cu cuvântarea publicată în fruntea foii. Sânta liturgie, împreunată cu chemarea Duhului Sânt s'a celebrat de Prea Sântia Sa asistat fiind de Prea Cuvioșia Sa Părintele Archimandrit Filaret Musta, de părinții protopresbiteri Andreiu Ghidiu, Dr. George Popoviciu, și Maxim Popoviciu, de părinții Mihaiu Juica și Aureliu Drăgan și de părintele protodiacon Dr. Traian Badescu.

La finea sântei liturgii s'a făcut părăstas pentru fericitul marele Archiepiscop și Mitropolit Andreiu Baron de Șaguna, pentru fericitul Episcop Ioan Popasu, pentru marele mecenat al bisericii noastre Emanuil Gozdu și pentru alți binefăcători, între cari și pentru Costa Tismăniariu.

Felicitare. După închiderea ședinței prime a sinodului eparhial, membrii sinodali rămânând în sala ședințelor, Ilustritatea Sa domnul Dr. Alexandru Mocșionyi a felicitat în numele membrilor sinodali pe părintele archimandrit Filaret Musta la înaintarea sa de archimandrit dând expresiune bucuriei generale pentru înaintarea binemeritată.

Cutrémur de pământ. Cutrémurul de pământ înțemplat Sâmbătă între oarele 2 și 3 d. a. și despre care am primit vești mai din întreaga diecesă, s'a simțit și în Caransebeș.

Multămită publică. În numele întregii comune gr. or. rom. din Criciova vin a exprima cea mai călduroasă și profund simțită multămită Spectaverului Domn Vasilie de Făgăraș, care din pietate adevărat creștinească pe sărbătorile santei învieri a D-lui nostru Isus Cristos a dat a se infrumșeta templa bisericii noastre cu icoana „Învierii Domnului.“ Tot cu această ocaziune se aduce multămită publică și evlavioșilor economi din Criciova, Ioan Pau și Petru Moldovan, cari au dăruit bisericii noastre icoana „Mormântul Domnului“; cari daruri și jertfe fie bine primite la Dzeu care se le răsplătească cu înbelșugare. — Criciova, la 30 Martie 1893. *George Gaspar*, preot.

Bibliografie

„Școala Poporală.“ Organ pedagogic, didactic al reuniunii învățătorilor români greco-catolici din jurul Gherlei. Apare odată pe săptămână, Joia. Redactor responsabil: Ilariu Boroș. Anul I. Nr. 2 dela 13 Aprilie n. are următorul cuprins: Importanța interpunctiunilor în cetire. — Scrierea verticală. De P. Stoica. Educațiunea spre ascultare. De I. Lazariciu. (Urmare și fine). — Urmările modernisării în instrucțiunea publică. — Din statistica instrucțiunii publice în patria noastră. — Diverse. — Poșta redacțiunii.

Posta Redacțiunii

Dlui St. Predica mi pare a nu fi originală.
Dlui B. în T. Cât mai curând.
Dlui S. în A. N'am primit.

Publicațiune.

Din partea comunității de avere a fostului regiment conf: romano banatic Nr. 13 se escrie pentru următoarele lucruri lițitațiune minuendă prin oferte închise ș. a.

a. Pentru reconstruarea closelni din aripa dreaptă a coasei Nr. 513 în Caransebeș.

b. Pentru îngrădirea cu stachete și decorarea curții și grădinei a așa numitei case grăniceresci și diferite repărături la casa grănicerească din Băile-Erculane.

Pentru lucrurile menționate s'au preliminar ș. a.

Pentru cele sub a) 315 fl. 12. cr.

Pentru cele sub b) 1031 fl. 62. cr.

Condițiunile precum și planurile și preliminarile se pot vedea la comitetul comunității de avere în Caransebeș în timpul oarelor oficioase.

Oferenții sânt deobligați a declara în ofertele lor, că cunosc condițiunile, planurile și preliminarile și se

supun acestora, mai departe sunt deobligați a introduce în oferte prețul oferit atât în cifre cât și în litere.

Ofertele timbrate după prescisele legii sunt a se face pentru fiecare obiect separat și a se trimite comitetului comunității de avere în Caransebeș până la 24. Aprilie 1893 st. n. 11 oare a. m. într'un plic bine sigilat și provăzut cu inscripțiunea: „Ofert pentru reconstruirea closetului din aripa dreaptă a casei tale Nr. 513 în Caransebeș“ resp: „Ofert pentru îngrădirea cu stachete și decorarea curții și grădinei a așa numitei case grăniceresci din Baie Erculane“.

Fiecare ofert trebuie să conțină mai departe în numărul sau în hârtii de stat 10% ca vadiul din prețul oferit.

Ofertele, cari încurg mai târziu sau se abat dela condițiunile de mai sus, în fine ofertele telegrafice nu se vor lua în considerare.

Caransebeș, 4. Aprilie 1893.

Comitetul comunității de avere.

[26] 1—3

(Reproducerea nu se onorează.)

Licitațiune minuendă.

Pe baza înțuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddto 10 Iunie 1892 Nr. 1630 B. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea bisericii și edificarea turnului bisericii din comuna Peștere, protopresbiteratul Caransebeșului, care se va ținea în 11/23 Aprilie a. c., în școala confesională din Peștere.

Prețul de eschiamare este 3515 fl., 80. cr. x. a., din care se va subtrage spesele avute cu facerea și arderea cărămidei, a toblelor întrebuintate și lemnele de gorun pentru scaunul turnului.

Reflectanții vor avea a depune înainte de începerea licitațiunii vadiul de 10% în bani sau hârtii de valoare.

Planul, specificațiunile de spese și măsuri, se pot vedea la președintele comitetului parochial.

Peștere, din ședința comitetului parochial ținută în 14/26 Martie 1893.

3—3 [24]

Nicolae Biraescu,
președ. com. par.

George Mircu,
not. com. par.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru argășitori!

farină de Vallonea și Myrabolan

estin de căpătat.

Deposit

la

E. Wolf, Oravița.

Informațiuni la Carl Fischer, Viena, II, Grosse-Mohrengasse 6. [26] 1—3

